

RAFAŁ ADAMUS^a

PROBLEM PODMIOTOWOŚCI PRAWNEJ SPÓŁKI KOMANDYTOWO-AKCYJNEJ W ORGANIZACJI

THE PROBLEM OF LEGAL SUBJECTIVITY OF A LIMITED JOINT-STOCK PARTNERSHIP IN ORGANIZATION

This article is a critical analysis of the concept of the lack of legal subjectivity of a pre-partnership limited joint-stock partnership (company in organization). It indicates the essence of a commercial company in organization, as well as the differences between capital companies in organization and partnerships in organization. Legal personality in a capital company in organization is presented as an effect of a certain evolutionary need for capital companies. A special type of limited joint-stock partnership is emphasized, in particular its mixed personal and capital character. Attention is drawn to the fact that contributions are made to this pre-company, such as real estate or a company. The concept of legal personality of a pre-company in organization is the best standard for accepting contributions and administering them. If a joint-stock company in organization benefits from special legal facilitations, then a limited joint-stock partnership in organization that accepts contributions to the share capital in a similar way should also benefit from these special facilitations. The legal standard for contributions to both types of companies is the same. The presented concept does not imply a postulate of opening legal personality to other types of partnerships in organization. The revealing norm of Article 126 of the Polish Commercial Companies Code allows for an appropriate interpretation, as a result of which the provision of Article 11 of the Commercial Companies Code will apply to a limited joint-stock partnership. The study ends with the formulation of certain *de lege ferenda* conclusions.

Keywords: limited joint-stock partnership; partnership; partnership in organization; legal entity; share capital

---

Niniejszy artykuł jest krytyczną analizą – przyjmowanej przez większość doktryny – koncepcji braku podmiotowości prawnej przedspółki komandytowo-akcyjnej (spółki w organizacji). Koncepcja ta jest nieefektywna ekonomicznie, zwłaszcza w przypadku wnoszenia do takiej spółki „skomplikowanych” wkładów, co uzasadnia jej krytykę i poszukiwanie innego rozwiązania. Celem niniejszego opracowania jest zatem zaprezentowanie rozwiązania odpowiadającego ekonomicznej analizie prawa. W ramach podjętych badań w niniejszym opracowaniu wskazano na istotę spółki handlowej w organizacji, różnice pomiędzy spółkami kapitałowymi w organizacji a spółkami osobowymi w organizacji. Przedstawiono podmiotowość prawną w spółce kapitałowej w organizacji jako efekt pewnej potrzeby ewolucyjnej dla spółek kapitałowych. Podkreślono szczególnie rodzaj spółki komandytowo-akcyjnej, w szczególności jej mieszany osobowo-kapitałowy charakter. Zwrócono uwagę na okoliczność wnoszenia wkładów do tej przedspółki, takich jak na przykład nieru-

---

^a University of Opole, Poland / Uniwersytet Opolski, Polska
radamus@uni.opole.pl, <https://orcid.org/0000-0003-4968-459X>

chomości czy przedsiębiorstwo. Koncepcja podmiotowości prawnej przedspółki w organizacji, to najlepszy standard dla przyjmowania wkładów i administrowania nimi. Jeżeli spółka akcyjna w organizacji korzysta ze specjalnych ulatwień prawnych, to spółka komandytowo-akcyjna w organizacji, w podobny sposób przyjmująca wkłady na kapitał zakładowy, również powinna korzystać z tych szczególnych ulatwień. Standard prawny wkładów wnoszonych do obu wymienionych typów spółek jest taki sam. Prezentowana koncepcja nie oznacza postulatu otwarcia podmiotowości prawnej dla innych typów spółek osobowych w organizacji. Norma odsłaniająca z art 126 k.s.h. pozwala na odpowiednią interpretację, w wyniku której do spółki komandytowo-akcyjnej znajdzie zastosowanie przepis art. 11 k.s.h. Opracowanie zakończono sformulowaniem pewnych wniosków *de lege ferenda*.

Słowa kluczowe: spółka komandytowo-akcyjna; spółka osobowa; spółka osobowa w organizacji; podmiotowość prawna; kapitał zakładowy

---

I. CEL BADAWCZY OPRACOWANIA

Spółka komandytowo-akcyjna jest swoistą hybrydą prawną, gdyż zespala w sobie cechy spółki osobowej (spółki jawnej, czy raczej jej mutacji w postaci spółki komandytowej) i spółki akcyjnej, czyli spółki kapitałowej. Jest przy tym „outsiderem” wśród spółek osobowych, choćby z uwagi na możliwość udziału w transformacjach podmiotowych związanych z podziałem spółek. Nie pojawia się ona jednak w obrocie prawnym jak *deus ex machina*. Przeciwnie, powstanie spółki komandytowo-akcyjnej wymaga dokonania szeregu, czasem bardzo skomplikowanych, czynności organizacyjnych. W związku z tym należy wyodrębnić etap tworzenia spółki¹. Z natury rzeczy jest to etap przejściowy (zob. np. Szajkowski, 2001, s. 14). Wyraźnie wskazuje na tę okoliczność przepis art. 134 k.s.h., gdyż w odniesieniu do przedspółki komandytowo-akcyjnej posługuje się sformulowaniem „po jej zawiązaniu, a przed jej wpisem do rejestru”.

Powstaje pytanie, czy spółka komandytowo-akcyjna w organizacji jest wyposażona w atrybut podmiotowości prawnej, o której mowa w art. 33¹ k.c. i art. 11 k.s.h. Temu ostatniemu zagadnieniu poświęcone jest właśnie niniej-

---

¹ Początkowo Kodeks spółek handlowych (k.s.h.) przewidywał, że spółka jawna powstawała już wraz z podpisaniem umowy spółki, a wpis do rejestru miał znaczenie jedynie deklaratoryjne. Ustawa z 12 grudnia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 229, poz. 2276) wprowadziła jednak poważne zmiany konstrukcyjne. Spółka jawna – od czasu wskazanej nowelizacji – powstaje poprzez konstytutywny wpis do rejestru (art. 25¹ k.s.h.). Zasadę powstania handlowej spółki osobowej wraz z wpisem do rejestru przyjęto zatem w odniesieniu do wszystkich handlowych spółek osobowych (art. 25¹, art. 94, art. 109 § 1, art. 134 § 1 k.s.h.). W konsekwencji przedspółka spółki osobowej faktycznie istnieje do momentu wpisu spółki osobowej do rejestru. Przedspółka spółki osobowej (m.in. z uwagi na uproszczone zasady powstawania tego typu podmiotu prawa) ma mniejsze znaczenie w praktyce niż spółka kapitałowa w organizacji. Przyjęcie koncepcji konstytutywnego wpisu do rejestru uwolniło od dylematu, z jaką chwilą konkretyzuje się finalna postać spółki osobowej, w braku takiej regulacji jak w art. 134 k.s.h. Wcześniej uważano, że następuje to z chwilą dojścia do skutku umowy spółki, a względnie z chwilą zorganizowania przedsiębiorstwa spółki (Włodyka, 1996, s. 180).

szere opracowanie, w którym zaprezentowano stanowisko odmienne od wyrażanego przez dominującą większość doktryny. Mianowicie prezentowany jest tu pogląd, że spółka komandytowo-akcyjna w organizacji już z chwilą zawiazania, inaczej niż inne przedspółki osobowe, i tak jak spółki kapitałowe w organizacji, nabywa własną podmiotowość prawną. Zagadnienie to ma doniosłe znaczenie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne. Teza o podmiotowości znacznie ułatwia przyjmowanie przez spółkę komandytowo-akcyjną w organizacji wkładów na pokrycie kapitału zakładowego w postaci na przykład nieruchomości albo przedsiębiorstwa. W przypadku spółki komandytowo-akcyjnej istnieje, niespotykany w przypadku innych spółek osobowych, szczególnie reżim prawny dotyczący pokrycia kapitału zakładowego wkładami wynoszonymi przez akcjonariuszy jeszcze przed zarejestrowaniem spółki.

II. ZAGADNIENIA WSTĘPNE

W Kodeksie spółek handlowych², w wymiarze werbalnym języka prawnego, pojęcie „spółka w organizacji” zarezerwowane jest jednak do spółki kapitałowej (zob. przede wszystkim art. 11–13 k.s.h., choć na całość obrazu tej instytucji składa się wiele norm prawnych rozproszonych po całej ustawie, a w szczególności: art. 161, 161¹, 162, 165, 170, 300¹¹, 315, 317, 323, 325, 326 k.s.h.³). Okoliczność, że regulacja spółki akcyjnej w organizacji składa się z norm ogólnych i z norm poświęconych danemu typowi spółki, ma znaczenie z punktu widzenia głównego problemu niniejszego opracowania, przy analizie zakresu odesłania z art. 126 § 1 k.s.h. W języku prawniczym dla spółki handlowej w fazie rozwojowej przed wpisaniem jej do rejestru (*societe en formation, Vorgessellschaft*) używa się m.in. następujących określeń: przedspółka, spółka w początkowym stadium, podmiot tymczasowy, podmiot prowizoryczny, spółka w stadium wstępnym, spółka w trakcie tworzenia, spółka *in spe*, spółka *in statu nascendi*. W przypadku handlowych spółek osobowych używa się niekiedy sformułowania „związek przyszłych wspólników” (Witosz, 2008). Z jednej strony w literaturze przedmiotu wyrażono postulat, aby do przedspółek osobowych nie używać określenia „w organizacji”. Określenie takie może być bowiem, jak argumentowano, mylące (Jagodziński, 2010, s. 306). Z drugiej

² Na konstrukcję spółki w organizacji ograniczony wpływ ma prawo UE. Zgodnie z art. 8 dyrektywy 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 16 września 2009 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich (wersja ujednolicona. Jeżeli w imieniu spółki będącej w trakcie tworzenia się, przed uzyskaniem przez nią osobowości prawnej, podjęto działania i jeśli spółka nie wypełnia zobowiązań wynikających ze wspomnianych działań, osoby, które podjęły te działania, są za nie bez ograniczeń odpowiedzialne solidarnie, chyba że umowa przewiduje inaczej.

³ Do spółek w organizacji odnosiły się również przepisy międzyczasowe, co może mieć znaczenie w przypadku zmiany konstrukcji spółki w organizacji w przyszłości bez wprowadzenia przepisów intertemporalnych (art. 620 § 2, 624 § 3 k.s.h.).

strony w literaturze przedmiotu, jeszcze pod rządami Kodeksu handlowego, uznawano istnienie spółki komandytowej „w stanie organizacji”, gdyż jej wpis do rejestru był konstytutywny (Nędza, 1996, s. 354). Użycie określenia „spółka osobowa organizacji” nie jest błędem. W piśmiennictwie używa się wprost sformułowań typu „spółka jawna w organizacji” (Sołtysiński, 2012, s. 428), „spółka jawna w stadium organizacji” (Szumański, 2019, s. 177); „przedspółka jawna” (Kidyba, 2019, s. 185). Z kolei spółka po jej rejestracji określana jest w języku prawniczym jako tzw. spółka właściwa, docelowa, ostateczna, finalna.

Spółka w organizacji, a w tym spółka komandytowo-akcyjna, nie podlega żadnej publicznej ewidencji, w związku z tym powinna być traktowana w obrocie prawnym jako podmiot transakcyjny o charakterze podwyższonego ryzyka. Także sposób reprezentacji spółki w organizacji, siłą rzeczy, nie jest ujawniany w żadnej publicznej ewidencji. Legitymowanie istnienia spółki w organizacji, jak również jej reprezentantów odbywa się na podstawie dokumentów prywatnych przedstawionych przez osoby fizyczne działające za spółkę w organizacji. W konsekwencji treść i wykładnia przepisów prawa spółek powinna uwzględniać potrzeby ochrony obrotu prawnego.

III. FORMAT PRAWNY POPRZEDZAJĄCY POWSTANIE SPÓŁKI KOMANDYTOWO-AKCYJNEJ W ORGANIZACJI

Zanim jeszcze powstanie spółka kapitałowa w organizacji czy spółka komandytowo-akcyjna w organizacji, w ramach etapu przygotowawczego strony mogą prowadzić między sobą rokowania co do utworzenia spółki komandytowo-akcyjnej. W ramach prowadzonych rokowań strony powinny zachować względem siebie odpowiednią lojalność. Należy przyjąć, że uczestnicy rokowań ponoszą względem siebie odpowiedzialność na zasadzie *culpa in contrahendo*. Możliwe jest złożenie listów intencyjnych (Włodyka, 1996, s. 178). W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę na okoliczność, że nie jest dopuszczalne zawarcie przedwstępnej umowy spółki komandytowo-akcyjnej (Szyszko, 2023, nb. I.4). Ustawodawca w treści art. 323 § 4 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h. wyraźnie wskazuje na istnienie formatu przedspółki poprzedzającego powstanie spółki komandytowo-akcyjnej w organizacji. Spółka komandytowo-akcyjna w organizacji powstaje stosunkowo późno, gdyż dzieje się to dopiero z chwilą zawązania spółki (art. 323 § 1 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Z kolei zgodnie z zasadą ogólną zawązanie spółki komandytowo-akcyjnej następuje dopiero z chwilą objęcia wszystkich akcji (art. 310 § 1 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.), a w przypadku widelkowego określenia wysokości kapitału zakładowego moment zawązania spółki i powstania spółki w organizacji jest jeszcze bardziej złożony (art. 310 § 2–3 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Do przedspółki poprzedzającej powstanie spółki w organizacji generalnie stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące spółki w organizacji. Ujmując tę kwestię bardziej szczegółowo, do praw i obowiązków oraz odpowiedzialności komplementariuszy w okresie przed powstaniem spółki w organizacji stosuje się odpowiednio przepisy

dotyczące spółki komandytowo-akcyjnej w organizacji i w dalszej części spółki akcyjnej w organizacji (art. 323 § 4 w zw. z art. 126 § 1 k.s.h.). W literaturze przedmiotu format poprzedzający powstanie spółki w organizacji określony bywa jako spółka „przedorganizacyjna” (Kidyba, 2022, s. 705). Szersza analiza tego zjawiska przekracza jednak ramy niniejszego opracowania.

IV. ISTOTA SPÓŁKI KAPITAŁOWEJ W ORGANIZACJI

Dla pewnego porównania warto krótko przyrzeć się pozycji prawnej spółki kapitałowej w organizacji⁴. Pod rządami Kodeksu handlowego funkcjonowało wiele koncepcji co do charakteru spółki w organizacji. Można wskazać na następujące poglądy, jakie wówczas sformułowano: spółka kapitałowa w organizacji (a) nie ma samodzielnego bytu prawnego, a czynności prawne dokonywane są w imieniu i ze skutkiem dla osób działających; (b) jest spółką prawa cywilnego; (c) jest spółką jawną; (d) stanowi odrębny typ spółki handlowej; (e) stanowi *sui generis* kategorię ułomnej osoby prawnej; (f) jest szczególną odmianą spółki kapitałowej. Natomiast obecnie uważa się, że jest to ustawowy podtyp spółki finalnej (Włodyka, 2019, s. 522). W nauce prawa spółek przez kapitałową spółkę w organizacji rozumie się „splot stosunków prawnych istniejących w czasie pomiędzy momentem jej zawiązania (w szerokim tego słowa znaczeniu) a momentem jej rejestracji” (Włodyka, 2019, s. 519). Według innego ujęcia spółka w organizacji to podmiot, którego głównym celem jest doprowadzenie do powstania finalnej postaci spółki (Weiss, 1996, s. 386).

W świetle treści art. 11 § 1 k.s.h. spółka kapitałowa w organizacji jest samodzielnym i odrębnym „bytem prawnym”, o którym mowa w art. 33¹ § 1 k.c. (Kupryjańczyk, 2023, nb. A1). Jest jednostką organizacyjną posiadającą zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych, która może pozywać i być pozywana. Spółka kapitałowa w organizacji jako osobny podmiot prawa posiada własny majątek, który jest odrębny od majątku jej wspólników/założycieli. Jest zatem „niepełną osobą prawną”, „ułomną osobą prawną”, „osobą ustawową”. Jak trafnie zauważono w orzecznictwie, „spółka w organizacji jest już określoną jednostką organizacyjną, a wspólnicy, powołując ją do życia, godzą się na to, aby funkcjonowała według ustalonych w umowie lub statucie reguł”⁵. Spółka kapitałowa w organizacji nie jest jeszcze osobą prawną. Z kolei inny autor podniósł, że „proces tworzenia spółek kapitałowych wskutek swojej potencjalnie bardzo złożonej struktury prawnej i rozciągłości w czasie prowadzi do szczególnego zjawiska, polegającego na tym, że spółka kapitałowa zaczyna wykazywać cechy podmiotu jeszcze przed swoim powstaniem jako osoby

⁴ Z literatury na temat tworzenia spółki i funkcjonowania spółki kapitałowej w organizacji zob. Goldiszewicz (2021, s. 633–641), Kamińska (2013, s. 25–26), Litwińczuk (2018, s. 10), Modzelewski i in. (2021, s. 33–36), Pilarczyk (2015, s. 21–36), Romowicz (2006, s. 14–17), Tarska (2001, s. 2–15), Włodyka (1996).

⁵ Wyrok NSA z 23 października 2013 r., II FSK 2255/13.

prawnej, tzn. przed rejestracją” (Wiśniewski, 2016, nb. I.1). W myśl regulacji art. 33¹ § 1 k.c. do jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych. Równoległe art. 11 § 2 k.s.h. stanowi, że do spółki kapitałowej w organizacji w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące danej formy prawnej spółki po jej wpisie do rejestru. Wynika z tego, że spółka kapitałowa w organizacji nie jest jakimś szczególnym typem handlowej spółki osobowej. Należy pamiętać, że istnieje zamknięta lista (*numerus clausus*) spółek handlowych. Warto podkreślić, że spółka kapitałowa w organizacji ma taką samą podmiotowość prawną jak handlowa spółka osobowa z chwilą jej rejestracji, co wynika z porównania art. 11 § 1 k.s.h. z art. 8 § 1 k.s.h.

Można wyróżnić następujące cechy charakterystyczne spółki kapitałowej w organizacji⁶. Po pierwsze, pojawia się ona tylko przy tzw. pierwotnym tworzeniu spółki/tworzeniu spółki *ab initio*. Po drugie, charakteryzuje się brakiem osobowości prawnej. Po trzecie, posiada atrybut zdolności prawnej nadanej przez ustawę i ma kształt jednostki organizacyjnej. Po czwarte, ma własny majątek, odrębny od majątku jej wspólników. Po piąte, ma możliwość prowadzenia nieregulowanej działalności gospodarczej każdego rodzaju, jeszcze przed wpisem do rejestru (wykonywanie działalności regulowanej wymaga spełnienia szczególnych warunków). Po szóste, ma pomostowy (tymczasowy, przemijający) charakter. Po siódme, czas trwania etapu „w organizacji” może być niezależny od sprawczości przedspółki, jej udziałowców i piastunów organów. Po ósme, funkcjonują szczególne unormowania zasad odpowiedzialności za zobowiązania spółki w organizacji. Po dziewiąte, wprowadzono szczególne zasady reprezentacji spółki w organizacji w stosunku zewnętrznym. Po dziesiąte, istnieją szczególne zasady prowadzenia jej spraw w stosunku wewnętrznym. Po jedenaste, w czasie stadium spółki w organizacji realizowane są szczególne zadania: absorpcja wkładów (pieniężnych i niepieniężnych). Po dwunaste, charakterystyczna jest automatyczna przemiana

⁶ Regulacja k.s.h. dotycząca spółek kapitałowych w organizacji stała się „matrycą” dla regulacji tzw. stadium początkowego innych osób prawnych. Z chwilą sporządzenia aktu założycielskiego albo ogłoszenia testamentu powstaje fundacja rodzinna w organizacji (art. 23 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej, Dz. U. 2023, poz. 326, 825; dalej jako u.f.r.). Nazwa fundacji rodzinnej w organizacji zawiera dodatkowe oznaczenie „w organizacji” (art. 23 ust. 2 u.f.r.). Fundacja rodzinna w organizacji zarządza we własnym imieniu posiadany majątek i zapewnia jego ochronę, w szczególności nabywa prawa, w tym własność nieruchomości i inne prawa rzeczowe, zaciąga zobowiązania, pozywa i jest pozywana (art. 23 ust. 3 u.f.r.). Fundacja rodzinna w organizacji jest reprezentowana przez fundatora lub pełnomocnika powołanego przez fundatora albo w przypadkach wskazanych w ustawie – przez zarząd (art. 23 ust. 4 u.f.r.). Odpowiedzialność osób, reprezentujących fundację rodzinną w organizacji wobec fundacji rodzinnej ustaje z chwilą zatwierdzenia ich czynności uchwałą zarządu, a w przypadku czynności zarządu – z chwilą zatwierdzenia jego czynności. Podmiot uprawniony do zatwierdzenia czynności zarządu określa statut (art. 23 ust. 5 u.f.r.). Do fundacji rodzinnej w organizacji w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące fundacji rodzinnej (art. 23 ust. 6 u.f.r.). Fundacja rodzinna w organizacji z chwilą wpisu do rejestru fundacji rodzinnych staje się fundacją rodzinną i uzyskuje osobowość prawną. Z tą chwilą staje się ona podmiotem praw i obowiązków fundacji rodzinnej w organizacji (art. 24 u.f.r.).

w spółkę docelową z chwilą wpisu do rejestru sądowego i tzw. kontynuacja. Możliwość założenia spółki przy wykorzystaniu wzorca umowy, w tak zwanym trybie „S24”, pozwala na wyróżnienie spółek w organizacji zakładanych w trybie tradycyjnym i spółek w organizacji „internetowych” (zob. np. Kocot, 2015, s. 4–17; Popiołek, 2015, s. 48–54).

V. ETAP ZAŁOŻYCIELSKI SPÓŁKI KOMANDYTOWO-AKCYJNEJ

Spółki osobowe opierają się na substracie osobowym. Istotny w nich jest nie tyle dawca kapitału (często anonimowy i masowy), ile osoby, które tworzą spółkę osobową (Gorczyński, 2009, s. 251; Kappes, 1997, s. 139; Kidyba, 1998, s. 137–138; Piniór, 2009, s. 34–43; Tereszkievicz, 2008, s. 255; Witosz, 2009, s. 207; Włodyka, 2003, s. 262). Spółka komandytowa ma jednak w sobie silny pierwiastek kapitałowy (który wiąże się m.in. z przyjmowaniem wkładów od akcjonariuszy jeszcze przed rejestracją), co oznacza, że nie zawsze może ona podążać torem wytyczonym dla spółki osobowej.

Jeżeli chodzi o etap założycielski każdej spółki handlowej, to składa się on z zasadzie z czterech wspólnych elementów. Po pierwsze, wymagane jest zawarcie szeroko rozumianej umowy założycielskiej (aktu erekcyjnego spółki, statutu). Po drugie, niezbędne jest wniesienie do tworzonej spółki wkładów, choć w przypadku spółek osobowych w wielu przypadkach nie musi to nastąpić przed chwilą wpisu do rejestru. Po trzecie, niezbędne jest powołanie organów, o ile dojrzała postać spółki ma mieć swoje organy. Kolejnym elementem, wieńczącym czynności organizacyjne, jest wniosek o wpis do rejestru (Włodyka, 1996, s. 162).

Z kolei proces zakładania spółki komandytowo-akcyjnej obejmuje następujące czynności. Uzgodnienia co do utworzenia spółki, sporządzenie statutu spółki i podpisanie go przez założycieli (art. 129 k.s.h.); powołanie rady nadzorczej, jeżeli istnienie tego organu jest obligatoryjne (art. 306 pkt 3 k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h. oraz art. 142 § 1 k.s.h.). Dalej wymienić należy sporządzenie sprawozdania założycieli dotyczącego wartości wkładów niepieniężnych oraz nabywania usług świadczonych spółce przed rejestracją, o ile wskazane okoliczności zaszły (art. 311 k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.), oraz poddanie tego sprawozdania badaniu przez biegłych rewidentów (art. 312 k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Dalej wymienić należy złożenie przez akcjonariuszy oświadczeń, o których mowa w art. 313 k.s.h. (w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Inną czynnością organizacyjną jest złożenie przez komplementariuszy oświadczenia o wysokości kapitału zakładowego w razie „widełkowego” oznaczenia wysokości tego kapitału w statucie (art. 310 § 2 i 3 k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Konieczne jest wskazanie podmiotu prowadzącego rejestr akcjonariuszy (art. 328¹ k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Szczególnego podkreślenia wymaga okoliczność wniesienia przez akcjonariuszy wkładów przed zarejestrowaniem spółki komandytowo-akcyjnej w organizacji. Standard prawny wkładów na pokrycie kapitału zakładowe-

go w tej spółce osobowej określa bez wątpienia art. 14 k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h. Spółka komandytowo-akcyjna w organizacji musi być zatem zdolna do odebrania przedmiotu wkładu. Ta okoliczność jest kluczowa z punktu widzenia dalszych wniosków co do podmiotowości spółki w organizacji. Wreszcie ostatnim elementem jest zgłoszenie spółki do rejestru i rejestracja spółki (Spyra, 2019, s. 685). Komplementariusze powinni złożyć wniosek o wpis spółki do rejestru w ciągu 6 miesięcy od podpisania statutu (Kidyba, 2022, s. 587).

VI. POWSTANIE SPÓŁKI KOMANDYTOWO-AKCYJNEJ W ORGANIZACJI

Zgodnie z art. 129 k.s.h. osoby podpisujące statut są założycielami spółki komandytowo-akcyjnej. Statut powinni podpisać co najmniej wszyscy komplementariusze. Choć ustawodawca nie wyraził tego wprost, do powstania spółki komandytowo-akcyjnej niezbędne jest: 1) zawiązanie spółki, w tym podpisanie statutu przez założycieli i wszystkich komplementariuszy; 2) wniesienie przez akcjonariuszy wkładów na pokrycie kapitału zakładowego; 3) ustanowienie rady nadzorczej, jeżeli jest wymagana; 4) wpis do rejestru⁷.

Z chwilą zawiązania spółki komandytowo-akcyjnej powstaje spółka akcyjna w organizacji (art. 323 § 1 w zw. z art. 126 § 1 k.s.h.). Na podstawie art. 310 § 1 k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 k.s.h. należy postawić tezę, że zawiązanie spółki komandytowo-akcyjnej następuje z chwilą objęcia wszystkich akcji⁸. Oświadczenie akcjonariusza o objęciu akcji jest oświadczeniem składanym adresatowi: tworzącej się spółce. W związku z tym dla określenia chwili jego złożenia stosuje się teorię doręczenia kwalifikowanego (art. 61 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h.). Oświadczenie akcjonariusza o objęciu akcji nie musi zawierać jakiegokolwiek oświadczenia czy wzmianki o wykreowaniu spółki w organizacji. Spółka w organizacji powstaje z mocy samego prawa. Spółka w organizacji kreowana jest automatycznie, z chwilą ziszczenia się wymaganego kompletu ustawowych przesłanek. Nikt (tzn. ani komplementariusze, ani organ spółki, ani uchwała założycieli, ani sąd rejestrowy) nie stwierdza w sposób konstytutywny ani deklaratywny o powstaniu spółki w organizacji. Zaistnienie spółki w organizacji następuje niezależnie od wiedzy kogokolwiek o tym fakcie. Bez względu na wolę kogokolwiek (założyciela, akcjonariusza, innej osoby, np. wierzyciela). Co więcej, nie można jakimkolwiek aktem prywatnej woli ani wyłączyć, ani przy-

⁷ Pojęcie „wpisu” do rejestru ma różne znaczenia. Jest to czynność o charakterze technicznym, polegająca na wprowadzeniu danych do systemu teleinformatycznego. Wpis jest także orzeczeniem sądu rejestrowego w formie postanowienia. Wpis rozumiany również jako zbiór danych, o określonej treści, umieszczany w treści rejestru. Zgodnie z art. 695⁵ § 1 k.p.c. wpis do Krajowego Rejestru Sądowego następuje na podstawie postanowienia. Z kolei art. 695⁵ § 2 k.p.c. stanowi, że postanowienia o wpisie są skuteczne i wykonalne z chwilą ich wydania. Wreszcie, zgodnie z art. 694⁶ § 1 k.p.c. postanowienie w przedmiocie wpisu wydane zgodnie z wnioskiem nie wymaga uzasadnienia.

⁸ Poszczególne akcje mogą być obejmowane wspólnie przez kilka osób (por. Popiołek, 2015, nb. I.3).

spieszyć skutku zawiązania spółki komandytowo-akcyjnej (niemniej w przypadku widelkowego podwyższenia kapitału zakładowego można, wykorzystując datę złożenia oświadczenia komplementariuszy, ewentualnie opóźnić powstanie spółki w organizacji przez wstrzymywanie się ze złożeniem oświadczenia o wysokości objętego kapitału zakładowego). Spółka w organizacji nie jest obowiązana do składania jakiegokolwiek formalnego oświadczenia o jej powstaniu. Nie ma żadnego rejestru, żadnej ewidencji spółek w organizacji, a w tym spółek komandytowo-akcyjnych w organizacji.

Sytuacja związana z powstaniem spółki komandytowej w organizacji jest nieco bardziej skomplikowana w przypadku widelkowego⁹ określenia wysokości kapitału zakładowego spółki komandytowo-akcyjnej. Statut spółki komandytowo-akcyjnej może określać: (1) minimalną wysokość kapitału zakładowego, (2) maksymalną wysokość kapitału zakładowego, (3) minimalną i zarazem maksymalną wysokość kapitału zakładowego. W takim przypadku zawiązanie spółki komandytowo-akcyjnej następuje z chwilą objęcia przez akcjonariuszy takiej liczby akcji, których łączna wartość nominalna jest równa co najmniej minimalnej wysokości kapitału zakładowego przewidzianego w ustawie (50 000 zł; podobnie Bieniak, 2022, nb. 6), oraz złożenia przez komplementariuszy, przed zgłoszeniem spółki do rejestru, oświadczenia w formie aktu notarialnego o wysokości objętego kapitału zakładowego. Wysokość objętego kapitału powinna mieścić się w określonych przez statut granicach. Zmiana oświadczenia komplementariuszy nie wpływa na zmianę chwili zawiązania spółki komandytowo-akcyjnej. Akt notarialny zawierający oświadczenie komplementariuszy powinien zawierać postanowienie o dookreśleniu wysokości kapitału zakładowego w statucie. Wysokość kapitału zakładowego określona w statucie powinna być zgodna z oświadczeniem komplementariuszy. Oświadczenie komplementariuszy nie ma jakiegoś adresata, nie jest one składane w stosunku do określonych osób. Jest to czynność organizacyjna wynikająca z kompetencji komplementariuszy przyznanych im przez ustawę (Sołtysiński, 2005, nb. 12; Wiśniewski, 2016, nb. IVA4). Stworzenie pewnego korytarza, mniej lub bardziej otwartego, dla ustalenia wysokości kapitału zakładowego, jak również pewna swoboda czasowa ze zgłoszeniem spółki do rejestru powodują, że ilość obejmowanych akcji może ulegać zmianom. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, gdy wysokość kapitału zakładowego ustalono tylko na minimalnym poziomie.

VII. PODMIOTOWOŚĆ PRAWNA PRZEDSPÓŁKI JAKO NARZĘDZIE WYNIKAJĄCE Z KONKRETNÝCH POTRZEB

Zgodnie z art. 25¹, art. 94, art. 109 § 1, art. 134 § 1 k.s.h. wszystkie handlowe spółki osobowe powstają jako podmioty prawa konkretnego typu z chwilą wpisu do rejestru, a ów wpis ma charakter konstytutywny (na temat przedspółki osobowej zob. np. Pinior, 2009, s. 34–43; Podświadek, 2004, s. 19–23;

⁹ Co do krytyki tej konstrukcji zob. Wiśniewski (2016, nb. IIIB2).

Ulikowska, 2004, s. 34–39; Włodyka, 2003, s. 262–281). Swoista obecność prawna przedspółki osobowej (spółki osobowej w organizacji) nie powinna budzić wątpliwości, gdyż obowiązujące przepisy rozróżniają stan „zawiazania” spółki i „powstanie” spółki osobowej.

Przedspółka osobowa bywa kwalifikowana jako: (a) spółka cywilna (Naworski, 2011, s. 511–512; Rodzynkiewicz, 2009, s. 74), (b) *sui generis* jednostka organizacyjna, do której stosuje się przepisy o spółce cywilnej (Herbet, 2004, s. 88–89), (c) relacja cywilnoprawna oparta na współwłasności łącznej (Pinior, 2009, s. 36). W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę na kilka argumentów, które przemawiają za wyróżnieniem spółki w organizacji. Jeden z autorów uznał, że najistotniejszym z nich jest „ciągłość stosunku S.K.A. w relacji pomiędzy komplementariuszami i akcjonariuszami (tj. w relacji wertykalnej pomiędzy wspólnikami). Zarówno przed, jak i po rejestracji w KRS, wspólnicy będą zobowiązani tym samym stosunkiem prawnym: umową w rozumieniu art. 3 k.s.h. Rejestracja spowoduje jedynie powstanie odrębnego od wspólników podmiotu prawa, tj. S.K.A.” (Szyszko, 2023, nb. IV.2.1). Dominuje pogląd, że spółka komandytowo-akcyjna, podobnie jak inne spółki osobowe, nie ma podmiotowości prawnej do czasu rejestracji. Niemniej odnotować należy, że już wcześniej przedstawiono propozycje traktowania przedspółki komandytowo-akcyjnej podobnie jak spółki akcyjnej w organizacji (Lipińska, 2001, s. 37; Pyziół, 2001, s. 269) czy jako szczególnego podmiotu wyposażonego w zdolność prawną na potrzeby odebrania wkładu (Gładki, 2009, s. 43).

Podmiotowość prawna to pewien ewolucyjny luksus, którego w zasadzie nie potrzebuje przedspółka osobowa. Z kolei w przypadku kapitałowej spółki w organizacji podmiotowość prawna jest użytecznym narzędziem prawnym z uwagi na konieczność (a) przyjęcia wkładów jeszcze przed zarejestrowaniem spółki i (b) administrowania (zarządzania) składnikami majątkowym przyjętymi w charakterze wkładów lub ich surogatami. Spółka kapitałowa w organizacji musi mieć zdolność do odebrania tych wkładów zarówno w wymiarze prawnym, jak i w wymiarze faktycznym. Tymczasem w przypadku handlowych spółek osobowych problematyka wnoszenia wkładów jest – w porównaniu ze spółkami kapitałowymi – znacznie zliberalizowana. Pewnym wyjątkiem jest wkład komandytowy w spółce komandytowej i wkład na pokrycie kapitału zakładowego w spółce komandytowo-akcyjnej.

VIII. REŻIM PRAWNY SPÓŁKI KOMANDYTOWO-AKCYJNEJ W ORGANIZACJI

Prawidłowe wskazanie reżimu prawnego dla spółki komandytowo-akcyjnej w organizacji ma istotne konsekwencje zarówno teoretyczne, jak i praktyczne. W pierwszej kolejności zostaną wskazane normy prawne stosowane „wprost”. Po pierwsze, do spółki komandytowo-akcyjnej w organizacji stosuje się przepisy, które bezpośrednio odnoszą się do tej formy stadialnej spółki (art. 129–134 k.s.h., czyli rozdział „Powstanie spółki”). Regulacja kodeksowa

bezpośrednio poświęcona powstaniu spółki komandytowo-akcyjnej jest niezupełna. Dotyczy to zarówno braku odniesienia do kwestii fundamentalnych (np. zasady, na jakiej składniki majątkowe nabyte przed rejestracją spółki przechodzą na spółkę zarejestrowaną), jak i zagadnień bardziej szczegółowych (np. nie ma regulacji o terminie złożenia wniosku do rejestru, skutkach niezarejestrowania). Po drugie, do spółki komandytowo-akcyjnej w organizacji stosuje się kodeksowe przepisy ogólne dotyczące wszystkich spółek, a w tym m.in. art. 3 k.s.h. o istocie umowy spółki handlowej czy art. 2 k.s.h. jako normę odsyłającą do Kodeksu cywilnego. Po trzecie, przepisy ogólne dotyczące wszystkich handlowych spółek osobowych (art. 8–10¹ k.s.h.). Te ostatnie przepisy jednak milczą o statusie spółki osobowej przed rejestracją.

Dalej wchodzi w grę normy stosowane „odpowiednio”. Centralną¹⁰ normą odsyłającą jest art. 126 § 1 k.s.h. Odesłanie następuje albo do przepisów „dotyczących spółki jawnej” albo do przepisów „dotyczących spółki akcyjnej”. Z argumentu *lege non distinguente* należałoby wywieść wniosek, że chodzi tu o wszelkie przepisy dotyczące spółki akcyjnej, w tym także wspólne dla innych spółek kapitałowych. Odesłanie dotyczy odpowiedniego stosowania innych norm do spółki komandytowo-akcyjnej w sprawach „nieuregulowanych w niniejszym dziale”. W odesłaniu chodzi zatem o jakiegokolwiek sprawy dotyczące spółki nieuregulowane w Dziale IV Tytułu I. Przykładem takiej nieuregulowanej sprawy mogą być niektóre zagadnienia prawne dotyczące początkowej formy stadialnej spółki. Z art. 126 § 1 pkt 1 k.s.h. należy wyciągnąć wniosek, że przepisów dotyczących spółki jawnej nie stosuje się do wkładów na kapitał zakładowy. Z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h. należy wyciągnąć wniosek, że (a) we wszelkich innych sprawach niż dotyczących stosunku prawnego komplementariuszy, zarówno między sobą, wobec wszystkich akcjonariuszy, jak i wobec osób trzecich, a także do wkładów komplementariuszy do spółki; (b) w pozostałych sprawach, a w szczególności (wyliczenie przykładowe) dotyczących kapitału zakładowego, wkładów akcjonariuszy, akcji, rady nadzorczej i walnego zgromadzenia, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące spółki akcyjnej. W literaturze przedmiotu sformułowano domniemanie stosowania regulacji odnoszących się do spółki akcyjnej (Kopaczyńska-Pieczniak, 2023, s. 659). Sfery: (a) stosunku prawnego pomiędzy samymi komplementariuszami, (b) stosunku prawnego pomiędzy komplementariuszami a wszystkimi akcjonariuszami, (c) stosunku prawnego pomiędzy komplementariuszami a osobami trzecimi nie definiują bytu prawnego samej spółki przed rejestracją. Podmiotowość prawna spółki osobowej, o której mowa w art. 8 k.s.h., to sfery (a) stosunku między spółką a osobami trzecimi, (b) stosunku pomiędzy spółką a komplementariuszami i akcjonariuszami. W literaturze na ogół uważa się, że w ramach spółki w organizacji stosuje się przepisy o spółce cywilnej (Bieniak, 2022, nb. I.1–2; Pinior, 2015, nb. I.3). Konstrukcja taka rodzi rozliczne problemy w przypadku wnoszenia do przedspółki skomplikowanych wkładów i słabo chroni interesy osób wnoszących wkłady na pokrycie kapitału zakładowego w przypadku niedojścia spółki do skutku. W przypadku wnoszenia nieruchomości jako wkładu

¹⁰ Zob. szczegółową normę odsyłającą art. 149 § 1 k.s.h.

na pokrycie kapitału zakładowego pojawiają się oczywiste trudności związane z określaniem strony aktu notarialnego i ujawnieniem transakcji w treści księgi wieczystej itp. Dalsza argumentacja za przyjętym poglądem będzie kontynuowana w następnym rozdziale. Niemniej przedstawiany tu pogląd jest odosobniony.

Po czwarte, z mocy art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h. do spółki komandytowo-akcyjnej w organizacji należy odpowiednio stosować przepisy o powstaniu spółki akcyjnej (art. 301–327 k.s.h.). Po piąte, do spółki komandytowo-akcyjnej w organizacji należy odpowiednio stosować ogólne przepisy o spółkach kapitałowych w organizacji (art. 11–13 k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Po szóste, w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące spółki komandytowo-akcyjnej po jej wpisie do rejestru (art. 11 § 2 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.).

IX. PODMIOTOWOŚĆ PRAWNA SPÓŁKI KOMANDYTOWO-AKCYJNEJ W ORGANIZACJI

Należy przyjąć, że spółka komandytowo-akcyjna w organizacji posiada podmiotowość prawną od chwili jej zawiązania. Podmiotowość prawną spółki w organizacji należałoby wywieść z odpowiednio stosowanego art. 11 k.s.h. Spółka komandytowo-akcyjna w organizacji może we własnym imieniu nabywać prawa, w tym własność nieruchomości i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywana (art. 11 § 1 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Z chwilą wpisu do rejestru, według zaproponowanej koncepcji, spółka komandytowo-akcyjna (a) zachowuje swoją wcześniej uzyskaną podmiotowość prawną, (b) nie uzyskuje osobowości prawnej, (c) uzyskuje status przedsiębiorcy (tak późny moment uzyskania statusu przedsiębiorcy jest niekorzystnym rozwiązaniem prawnym). Z chwilą wpisu do rejestru spółka nie uzyskuje zatem co prawda podmiotowości prawnej, gdyż dysponuje tym atrybutem wcześniej, ale zyskuje status spółki finalnej (spółki w wersji ostatecznej, docelowej).

Za powyższym stanowiskiem przemawiają następujące argumenty. Po pierwsze, w spółce komandytowo-akcyjnej łączą się elementy charakterystyczne dla spółki osobowej i dla spółki kapitałowej. W wielu przypadkach spółce tej wyraźnie bliżej jest do spółki kapitałowej niż do spółki osobowej. Zwłaszcza w przypadku wnoszenia skomplikowanego wkładu na pokrycie kapitału zakładowego jeszcze przed zarejestrowaniem spółki.

Po drugie, jeżeli spółka komandytowo-akcyjna w organizacji przyjmuje wkłady na kapitał zakładowy na podobnych zasadach jak spółka akcyjna w organizacji, to musi mieć ona podobną łatwość do przyjęcia przedmiotu wkładu jeszcze przed rejestracją. Odpowiednie ku temu oprzyrządowanie prawne zapewniają przepisy o podmiotowości prawnej spółki akcyjnej w organizacji (art. 11 k.s.h.). Jeżeli przedmiotem wkładu na kapitał zakładowy jest przedsiębiorstwo albo gdy spółka komandytowo-akcyjna w organizacji w zamian za wkład pieniężny nabywa przedsiębiorstwo przed rejestracją spółki, to kon-

cepcja podmiotowości prawnej spółki w organizacji usuwa w praktyce wiele komplikacji, jakie mogą powstać przy stosowaniu koncepcji nawiązującej do spółki cywilnej. Z istoty rzeczy z przyjęciem przedsiębiorstwa do przedspółki wiąże się konieczność zawierania różnych umów związanych z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. Konstrukcja podmiotowości spółki w organizacji wprowadza zasadę kontynuacji bytu podmiotu prawnego z chwilą rejestracji.

Po trzecie, w przepisach o spółce komandytowo-akcyjnej jest wyraźnie odwołanie do przepisów o spółce akcyjnej (art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.), bez względu na to, czy są to przepisy poświęcone bezpośrednio spółce akcyjnej czy przepisy znajdujące zastosowanie do ogółu spółek kapitałowych, a w tym do spółki akcyjnej. Przy czym spółka akcyjna w organizacji uregulowana jest zarówno w przepisach wspólnych dla spółek kapitałowych (gdzie art. 11–13 k.s.h. stanowią esencję regulacji), jak i w przepisach szczegółowych poświęconych tylko spółce akcyjnej. Dla przykładu podać należy, że niektóre przepisy szczególne o spółce akcyjnej w organizacji są niezbędne do zastosowania w przypadku tworzącej się spółki komandytowo-akcyjnej. Zgodnie np. z art. 325 § 1 k.s.h. odnoszącym się do spółki akcyjnej w organizacji, którego stosowanie jest niezbędne do spółki komandytowo-akcyjnej w organizacji – jeżeli w terminie sześciu miesięcy od daty sporządzenia statutu spółka nie została zgłoszona do zarejestrowania lub jeżeli postanowienie sądu odmawiające zarejestrowania stało się prawomocne, komplementariusze powinni niezwłocznie zawiadomić o tym przez ogłoszenie osoby mające interes prawny oraz zarządzić zwrot akcjonariuszom wpłaconych sum i wkładów niepieniężnych. Do grupy przepisów ogólnych o spółkach kapitałowych należy odesłać w przypadku postawienia pytania, czy przed rejestracją spółki komandytowo-akcyjnej może rozporządzić jej akcją. Odpowiedzi na to pytanie udziela art. 16 k.s.h., który stanowi, że „rozporządzenie udziałem albo akcją dokonane przed wpisem spółki kapitałowej do rejestru jest nieważne”. O ile zatem nie ma tytułu do stosowania art. 11 k.s.h. do spółek osobowych w organizacji, to nie dotyczy to spółki komandytowo-akcyjnej w organizacji wobec istnienia jednoznacznej normy odsyłającej.

Po czwarte, koncepcja podmiotowości spółki akcyjnej w organizacji lepiej pasuje do okoliczności, w których przed rejestracją spółki działają jej organy: rada nadzorcza i walne zgromadzenie akcjonariuszy. Generalnie działanie organu jest przejawem działania osoby prawnej (art. 38 k.c.) i jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 33¹ k.c. W przypadku przyjęcia, że spółka w organizacji jest związkiem wspólników, do którego stosuje się przepisy o spółce cywilnej, powstanie swoisty dziwoląg prawny.

Po piąte, jeżeli przmiotem wkładu na kapitał zakładowy jest aport stanowiący zarazem zakład pracy w rozumieniu art. 23¹ k.p., to koncepcja podmiotowości prawnej spółki komandytowo-akcyjnej znacznie upraszcza relacje na linii pracodawca–pracownicy.

Przy czym prezentowany w tym miejscu pogląd jest odosobniony. W literaturze dominuje inny pogląd (Bieniak, 2022, nb. I.1–2; Kidyba, 2022, s. 586; Kopaczyńska-Pieczniak, 2023, s. 709; Szumański, 2005, nb. II.3). Jeden z autorów podniósł, że „w stadium tworzenia spółki komandytowo-akcyjnej nie

istnieje możliwość zastosowania, nawet odpowiedniego, przepisów o spółce kapitałowej w organizacji, zobowiązania zaciągnięte w imieniu powstającej spółki komandytowo-akcyjnej nie będą mogły powstać w sferze prawnej tegoż podmiotu, bowiem podmiot jako taki powstanie dopiero w chwili rejestracji” (Marchaj, 2023, nb. 8). Według innej opinii spółka komandytowo-akcyjna w organizacji „nie ma jakiegokolwiek podmiotowości prawnej odrębnej od jej uczestników, stanowiąc »tylko i wyłącznie« zrzeczenie związanych treścią statutu S.K.A. wspólników (komplementariuszy i akcjonariuszy). [...] Nie jest zwłaszcza możliwe przyjmowanie, że przed rejestracją istnieje jakaś *sui generis* jednostka organizacyjna (jako coś więcej niż tylko wspólnicy, ale jednocześnie mniej niż podmiot prawa). Pojęcie jednostki organizacyjnej ma sens dopiero od momentu rejestracji” (Szyszko, 2023, nb. IV.2–3).

X. INNE ASPEKTY FUNKCJONOWANIA SPÓŁKI KOMANDYTOWO-AKCYJNEJ W ORGANIZACJI JAKO PODMIOTU PRAWA

Dalej należy zwrócić uwagę na inne aspekty funkcjonowania przedspółki komandytowo-akcyjnej traktowanej jako samodzielny podmiot prawa. Przy czym prezentowany w tym miejscu pogląd, jak wynika z wcześniejszych wywodów, jest odosobniony. Firma przedspółki komandytowo-akcyjnej powinna zawierać dodatkowe oznaczenie „w organizacji” (art. 11 § 3 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.).

Na początku należy postawić pytanie, czy spółka komandytowo-akcyjna w organizacji jest reprezentowana przez (1) wyłącznie wszystkich komplementariuszy, (2) także przez założycieli, wśród których mogą być akcjonariusze (jako że w spółce komandytowo-akcyjnej nie powołuje się organu zarządzającego). Biorąc pod uwagę ograniczenia w reprezentacji spółki komandytowo-akcyjnej przez akcjonariuszy (zgodnie z art. 138 § 1 k.s.h. akcjonariusz może reprezentować spółkę jedynie jako pełnomocnik), wypadaloby opowiedzieć się za koncepcją o nieuczestniczeniu akcjonariuszy w reprezentacji spółki komandytowo-akcyjnej w organizacji. Spółka komandytowo-akcyjna w organizacji jest reprezentowana przez wszystkich komplementariuszy działających łącznie albo przez pełnomocnika ustanowionego jednomyślną uchwałą komplementariuszy (art. 323 § 2 w zw. z art. 126 § 1 k.s.h.). Przedspółka, jako że nie ma statusu przedsiębiorcy, nie może ustanowić prokury.

Spółka w organizacji z chwilą wpisu do rejestru staje się spółką komandytowo-akcyjną. Nie ma też znaczenia data prawomocności wpisu (Suliński, 2022, nb. I.1)¹¹. Z tą chwilą – zgodnie z zasadą kontynuacji – staje się ona podmiotem

---

¹¹ Z chwilą wpisu spółki do rejestru niedopuszczalne jest cofnięcie wniosku o jej zarejestrowanie. Uchwała Składu Siedmiu Sędziów SN – Izba Cywilna – zasada prawna z 15 marca 1991 r., III CZP 13/91, stanowi, że „uchylenie na skutek rewizji nadzwyczajnej postanowienia sądu rejestrowego zarządzającego wpis do rejestru handlowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjnej i przekazanie sprawy temuż sądowi do ponownego rozpatrzenia nie stanowi

praw i obowiązków spółki w organizacji (art. 12 w zw. z art. 126 § 1 k.s.h.). Spółka właściwa staje się z mocy prawa podmiotem wszelkich (argument *lege non distinguente*) praw i obowiązków spółki w organizacji. Dotyczy to praw i obowiązków zarówno prywatnoprawnych, jak i publicznoprawnych. Istnieje pełna tożsamość podmiotowa pomiędzy spółką w organizacji, a powstałą w wyniku rejestracji docelową formą spółki. Przeobrażenie następuje na zasadzie automatyzmu: nie ma wymogu notyfikacji zmiany statusu prawnego kontrahentom spółki (Litwińska-Werner, 2007, nb. 1; Strzępka i Zielińska, 2015, nb. 1; Suliński, 2022, nb. I.1)¹². Spółka w organizacji może rozpocząć bieg terminu zasiedzenia. Zatem w ramach kontynuacji podmiotowej dochodzi do tzw. *accessio possessionis (accessio temporis)*.

Zaciągnięte zobowiązania (prywatne i publiczne) zostaną przejęte przez spółkę w postaci finalnej w stosunkach wewnętrznych dopiero wtedy, gdy potwierdzi ona dokonanie czynności na zgromadzeniu, a w stosunkach zewnętrznych wobec wierzycieli spółki w organizacji osoby, które ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania takiej spółki, pozostają w dalszym ciągu odpowiedzialne razem ze spółką zarejestrowaną do czasu ich wygaśnięcia. Odpowiedzialność wszystkich komplementariuszy działających łącznie ustaje wobec spółki z chwilą zatwierdzenia ich czynności przez walne zgromadzenie (art. 323 § 3 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Przepis art. 134 § 2 k.s.h. stanowi, że „osoby, które działały w imieniu spółki po jej zawarciu, a przed jej wpisem do rejestru, odpowiadają solidarnie”. Redakcja przepisu regulującego podobną relację prawną dla spółki kapitałowej w organizacji posiadającej podmiotowość prawną jest werbalnie różna: „za zobowiązania spółki w organizacji odpowiadają sama spółka i osoby, które działały w jej imieniu” (art. 13 § 1 k.s.h.). Niemniej przepis art. 134 § 2 k.s.h. trzeba zestawić z zasadą (a) reprezentacji finalnej spółki osobowej przez komplementariuszy, (b) odpowiedzialności komplementariuszy za zobowiązania finalnej spółki osobowej, która jest solidarna i subsydiarna wobec odpowiedzialności samej spółki osobowej. Wniosek z treści art. 134 § 2 k.s.h. jest następujący: (1) nie ma subsydiarności odpowiedzialności osób działających za przedspółkę, (2) z istoty rzeczy spółka w fazie dojrzałej odpowiada za zobowiązania zaciągnięte w stadium organizacyjnym. Z kolei przepis art. 13 § 1 k.s.h. trzeba zestawić z zasadą (a) reprezentacji spółki osoby prawnej przez organ, (b) wyłącznej odpowiedzialności osoby prawnej za jej zobowiązania. Nie można zatem oczekiwać, że wobec fundamentalnych różnic w odpowiedzialności za zobowiązania spółek kapitałowych (osób prawnych) i spółki osobowej regulacja co do odpowiedzialności zewnętrznej będzie tożsama, choć można powątpiewać co do jej jakości. Akcjonariusz spółki w organizacji odpowiada solidarnie z innymi właściwymi podmiotami za jej zobowiązania do war-

---

podstawy do wykreślenia spółki przez sąd rejestrowy”. Pogląd zaprezentowany przez SN jest trafnie akceptowany w piśmiennictwie na gruncie obecnego stanu prawnego (zob. Naworski, 2011, s. 311).

¹² W wyroku SN – Izba Cywilna z 6 kwietnia 2016 r., IV CSK 403/15, wskazano, że: „Zasada przejścia zwana zasadą kontynuacji podmiotowej nie stanowi przekształcenia spółki w organizacji ani sukcesji uniwersalnej praw i obowiązków tylko zmianę formy ustroju prawnego”.

tości niewniesionego wkładu na pokrycie objętych akcji (art. 13 § 2 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Generalnie, zgodnie z art. 135 k.s.h., akcjonariusz nie odpowiada za zobowiązania spółki.

XI. PODSUMOWANIE

Przedstawiony pogląd o podmiotowości prawnej spółki komandytowo-akcyjnej jest odosobniony. Zasadniczo opiera się on na dwóch filarach. Na interpretacji przepisu odsyłającego z uwagi na konkretne potrzeby związane z funkcjonowaniem przedspółki, zwłaszcza w kontekście przyjmowania skomplikowanych układów na pokrycie kapitału zakładowego. *De lege ferenda* należałoby wyraźnie odesłać w przypisach o spółce komandytowo-akcyjnej do treści art. 11–13 k.s.h. Pozwoliłoby to na uniknięcie wątpliwości doktrynalnych, a niewątpliwie miałyby dobry wymiar praktyczny. *De lege ferenda* zagadnienie przedspółki powinno zostać uregulowane w części ogólnej k.s.h., dla wszystkich spółek handlowych, których wpis do rejestru ma charakter prawotwórczy (art. 25¹ § 1, art. 94, art. 109 § 1, art. 134 § 1 k.s.h.). *De lege ferenda* art. 17 ust. 1 ustawy z 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców¹³, który stanowi, że działalność gospodarczą można podjąć w dniu złożenia wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo po dokonaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej, powinien mieć następujące uzupełnienie: „Na zasadzie wyjątku spółka kapitałowa w organizacji i spółka komandytowo-akcyjna może podjąć działalność gospodarczą przed wpisem do rejestru przedsiębiorców” (art. 17 ust. 3).

Bibliografia

- Bieniak, M. (2022). Komentarz do art. 11–13, 161, 300¹¹, 323 k.s.h. W: J. Bieniak, M. Bieniak i G. Nita-Jagielski, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz* (wyd. 8). C. H. Beck.
- Gładki, Ł. (2009). Wniesienie wkładów przez akcjonariusza do spółki komandytowo-akcyjnej przed rejestracją. *Prawo Spółek*, 9, 43–19.
- Goldiszewicz, A. (2021). Odpowiedzialność za zobowiązania spółki kapitałowej w organizacji na podstawie art. 13 § 1 Kodeksu spółek handlowych. Głosa częściowo krytyczna do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 września 2020 r. (V CSK 118/19, LEX nr 3080092). *Studia Iuridica Lublinensia*, 30(5), 633–641. <http://dx.doi.org/10.17951/sil.2021.30.5.633-641>
- Gorczyński, G. (2009). *Spółka jawna jako podmiot prawa*. Wolters Kluwer.
- Herbet, A. (2004). *Spółka komandytowa według kodeksu spółek handlowych. Komentarz*. Towarzystwo Naukowe KUL
- Jagodziński, M. (2010). Spółki handlowe przed wpisem do rejestru. Zagadnienia wybrane. *Acta Universitatis Wratislaviensis no 3171, Przegląd Prawa i Administracji*, 82, 303–323.
- Kamińska, K. (2013). Istota, ustrój oraz funkcjonowanie spółki z o.o. w organizacji. *Nowy Przegląd Notarialny*, 1(55), 25–38.

¹³ Ustawa z 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, t.jedn.: Dz. U. 2024, poz. 236.

- Kappes, A. (1997). *Odpowiedzialność komandytariusza za zobowiązania spółki*. Zakamycze.
- Kidyba, A. (1998). *Status prawny komandytariusza*. Wydawnictwa Prawnicze PWN.
- Kidyba, A. (red.). (2019). *Kodeks spółek handlowych: Tom 1. Komentarz do art. 1–300*. Wolters Kluwer.
- Kidyba, A. (2022). *Kodeks spółek handlowych: Tom 1. Komentarz do art. 1–300*¹³⁴ (wyd. 17). Wolters Kluwer.
- Kocot, W. J. (2015). Forma elektroniczna aktów założycielskich i niektórych czynności z zakresu stosunków wewnętrznych spółek handlowych — nowelizacja kodeksu spółek handlowych z 28.11.2014 r. *Przegląd Prawa Handlowego*, 2, 14–17.
- Kopaczyńska-Pieczniak, K. (2023). Rozdział IX. Spółka komandytowo-akcyjna. W: M. Romanowski (red.), *System prawa prywatnego: Tom 16B. Prawo spółek osobowych* (s. 675–827). C. H. Beck.
- Kupryjańczyk, D. (2023). Komentarz do art. 11–13, 161, 300¹¹, 323. W: Z. Jara (red.), *Kodeks spółek handlowych komentarz* (wyd. 27). C. H. Beck.
- Lipińska, O. (2001). *Spółka komandytowo-akcyjna*. Dom Wydawniczy „Ostoja”.
- Litwińczuk, H. (2018). Czy spółka z o.o. w organizacji może uczestniczyć w wymianie udziałów? Uwagi na tle wyroku NSA z 28.4.2016 r., II FSK 648/14 oraz uwagi «de lege lata». *Monitor Podatkowy*, 10, 43–48.
- Litwińska-Werner, M. (2007). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz* (wyd. 3). C. H. Beck.
- Marchaj, R. (2023). Komentarz do art. 11–13, 161, 300¹¹, 323 k.s.h. W: Z. Jara (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz* (wyd. 27). C. H. Beck.
- Modzelewski, W., Siłuch, K., i Wadelek, K. (2021). Dopuszczalność uczestnictwa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji w transakcji wymiany udziałów w rozumieniu przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w świetle judykatury. *Do radztwo Podatkowe – Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych*, 2(294), 33–36. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.7761>
- Naworski, J. P. (2011). Komentarz do art. 161. W: T. Siemiątkowski i R. Potrzebny (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz* (tom 1). LexisNexis.
- Nęcza, K. (1996). Spółka komandytowa. W: S. Włodyka (red.), *Prawo spółek. System prawa gospodarczego prywatnego* (s. 341–366). Instytut Prawa Spółek i Inwestycji Zagranicznych.
- Pilarczyk, I. (2015). Rozwiązanie spółki z o.o. „w organizacji”. *Państwo i Społeczeństwo*, 15(1), 21–36.
- Piniór, P. (2009). Charakter prawny spółek osobowych w stadium organizacji. *Prawo Spółek*, 7–8, 34–43.
- Piniór, P. (2015). Komentarz do art. 11–13. W: J. Strzępka (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz* (wyd. 7). C. H. Beck.
- Podświadek, M. R. (2004). Spółka komandytowa w organizacji. *Przegląd Prawa Handlowego*, 9, 19–23.
- Popiołek, W. (2015). Czy koniec osiemdziesięcioletniej tradycji formy niektórych czynności prawa spółek? *Przegląd Prawa Handlowego*, 4, 48–54.
- Pyziół, W. (2001). Komentarz do art. 109. W: K. Kruczałak (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis.
- Rodzinkiewicz, M. (2009). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis.
- Romowicz, M. (2006). Europejska spółka akcyjna w organizacji – aspekt praktyczny. *Prawo i Podatki Unii Europejskiej w Praktyce*, 10, 14–17.
- Sołtysiński, S. (2005). Komentarz do art. 11–13. W: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański i J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz* (wyd. 2, tom 1–4). C. H. Beck.
- Sołtysiński, S. (2012). Komentarz do art. 11–13. W: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański i J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych: Tom 1. Przepisy ogólne. Spółki osobowe. Komentarz do art. 1–150*. C. H. Beck.
- Spyra, M. (2019). Rozdz. 11. Spółka komandytowo-akcyjna. W: A. Szumański (red.), *System prawa handlowego: Tom 2A. Prawo spółek handlowych* (wyd. 3, s. 667–748). C. H. Beck.
- Strzępka, J., i Zielińska, A. (2015). Komentarz do art. 11–13. W: J. Strzępka (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz* (wyd. 7). C. H. Beck.
- Suliński, G. (2022). Komentarz do art. 11–13. W: J. Bieniak, M. Bieniak i G. Nita-Jagielski, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz* (wyd. 8). C. H. Beck.

- Szajkowski, A. (2001). Formy ustrojowe spółek handlowych. *Państwo i Prawo*, 56(8), s. 13–28.
- Szumański, A. (2019). Rozdz. 5. Spółka komandytowo-akcyjna. W: W. Pyziol, A. Szumański i I. Weiss, *Prawo spółek* (s. 148–245). C. H. Beck.
- Szyszko, R. (2023). Komentarz do 134. W: R. Szyszko (red.), *Spółka komandytowo-akcyjna. Komentarz*. C. H. Beck.
- Tarska, M. (2001). Podmiotowość prawna spółki kapitałowej w organizacji. *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego*, 5, 2–15.
- Tereszkiewicz, P. (2008). *Odpowiedzialność wspólników za zobowiązania spółki jawnej*. Wolters Kluwer Polska – Oficyna.
- Ulikowska, D. (2004). Spółka jawna przed wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego. *Przegląd Prawa Handlowego*, 11, 34–39.
- Weiss, I. (1996). Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. W: S. Włodyka (red.), *Prawo spółek. System prawa gospodarczego prywatnego* (s. 367–442). Instytut Prawa Spółek i Inwestycji Zagranicznych.
- Wiśniewski, T. (2016). Komentarz do art. 11–13. W: A. Opalski (red.), *Kodeks spółek handlowych: Tom 3A. Spółka akcyjna. Komentarz do art. 301–392*. C. H. Beck.
- Witosz, A. J. (2008). *Odpowiedzialność wspólników spółek osobowych. Przypadki szczególne*. LexisNexis.
- Witosz, A. J. (2009). *Subsydiarna odpowiedzialność wspólników spółek osobowych. Zasady szczególne*. LexisNexis.
- Włodyka, S. (1996). Charakterystyka prawna procesu tworzenia spółki. W: S. Włodyka (red.), *Prawo spółek. System prawa gospodarczego prywatnego* (s. 161–200). Instytut Prawa Spółek i Inwestycji Zagranicznych.
- Włodyka, S. (2003). Problem osobowych spółek w organizacji. *Rejent*, 6, 262–281.
- Włodyka, S. (2019). Rozdz. 5. Tworzenie spółek handlowych. W: A. Szumański (red.), *System prawa handlowego: Tom 2A. Prawo spółek handlowych* (wyd. 3, s. 148–245). C. H. Beck.